Nr 37

Konstitutionsutskottets betänkande med anledning av motion angående statlig myndighets beslut.

Motionen

I motionen 1973:369 av herr Hedin m. fl. (1 m, 1 fp, 1 c och 1 s) hemställs "att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att sådana föreskrifter för statliga verk och lekmannastyrelser utformas att det klart framgår om beslut fattats av styrelsen i plenum eller av verkschefen eller annan tjänsteman".

I motionen anförs att det ibland kan vara besvärande för de parlamentariskt tillsatta ledamöterna i styrelser för statliga verk att allmänheten bibringas uppfattningen att de deltagit i beslut som avgjorts av verkschefen eller eljest på tjänstemannanivå. I vissa fall kan det t. ex. gälla ståndpunktstaganden som ej delas av en eller flera av lekmannarepresentanterna. Enligt motionärerna borde det vara möjligt att finna någon form för att klart avskilja sådana beslut inom ett statligt verk från beslut som fattats av styrelsen i plenum.

Beträffande motionens innehåll i övrigt hänvisas till den tryckta texten.

Gällande ordning

Under senare år har utvecklingen gått mot ökat antal lekmannastyrelser i centrala ämbetsverk och liknande statsorgan. De verk som förtfarande saknar lekmannastyrelse har övervägande judiciell eller teknisk karaktär.

Beträffande beslutsfattandet i statliga verk och myndigheter finns vissa generella föreskrifter i allmänna verksstadgan (1965:600). Bl. a. gäller enligt 11 § stadgan att i fråga om varje beslut skall finnas en handling varav framgår vem som fattat beslutet, vem som i övrigt närvarit vid den slutliga handläggningen av ärendet och vem som varit föredragande samt beslutets dag och innehåll. Av handlingarna skall framgå om skiljaktig mening förekommit. I 12 § stadgan sägs att i skrivelse från myndighet till Kungl. Maj:t eller chef för statsdepartement skall anges vem som fattat det beslut som skrivelsen avser eller i övrigt närvarit vid den slutliga handläggningen av ärendet och vem som varit föredragande. Har skiljaktig mening förekommit, skall den anges i skrivelsen eller framgå av protokollsutdrag som bifogas.

Föreskrifter om vem som får och skall utöva statlig myndighets beslutsbefogenheter ges i den av Kungl. Maj:t utfärdade instruktionen för varje myndighet. Dessa föreskrifter är i allmänhet utformade så, att först

anges de ärenden som skall avgöras av styrelsen i sin helhet, vilket kan avse viktigare författningsfrågor, viktigare frågor om omfattningen och inriktningen av verkets verksamhet samt om organisation, arbetsordning och tjänsteföreskrifter, frågor och förslag till anslagsframställning hos riksdagen och andra frågor av större ekonomisk betydelse, frågor om tillsättning av högre tjänster i verket m. m.

I instruktionerna brukar därefter anges att ärende som inte skall avgöras av styrelsen avgörs av verkschefen samt att i arbetsordning eller genom särskilt beslut får överlämnas åt annan tjänsteman än verkschefen att avgöra ärende eller grupp av ärenden som inte är av sådan beskaffenhet att prövning bör ankomma på verkschefen.

I den av myndigheten fastställda arbetsordningen finns närmare bestämmelser om ärendenas handläggning t. ex. om underskrivande och expedition av beslut. Som regel gäller därvid att expedition i ärende, vilket avgjorts av styrelsen eller av verkschefen ensam, underskrivs av verkschefen med föredragande som kontrasignant. Är verkschefen förhindrad att underteckna sådan expedition skall den som bestrider verkschefens göromål underteckna expeditionen. Expedition i annat ärende undertecknas av den som beslutat i ärendet.

Utskottet

I motionen begärs att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att sådana föreskrifter för statliga verk med lekmannastyrelser utformas att det klart framgår om beslut fattats av styrelsen i plenum eller av verkschefen eller annan tjänsteman.

Enligt allmänna verksstadgan skall i fråga om varje beslut framgå av handlingarna vem som fattat beslutet och om skiljaktig mening förekommit. I skrivelse till Kungl. Maj:t eller chef för statsdepartement skall anges vem som fattat det beslut skrivelsen avser. Av skrivelsen eller bifogat protokollsutdrag skall framgå om skiljaktig mening förekommit.

Myndigheternas arbetsordningar och andra anvisningar om ärendenas handläggning innehåller föreskrifter om hur beslut skall undertecknas och expedieras. Bl. a. gäller att beslut i pleniärende undertecknas av ordföranden och föredraganden. Av expedition i sådant ärende skall framgå vilka ledamöter och tjänstemän som deltagit i den slutliga handläggningen av ärendet. Expedition i andra ärenden undertecknas av den beslutande och föredraganden.

Som anförts i motionen kan det trots förekommande föreskrifter förhålla sig så att allmänheten inte alltid uppfattar skillnaden i fråga om beslut som fattats av styrelsen i sin helhet eller verkschefen eller annan tjänsteman. Speciellt gäller detta när besluten offentliggörs via massmedia. Utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t ägnar frågan uppmärksamhet och i den mån så erfordras utfärdar föreskrifter i ämnet. Något särskilt initiativ från riksdagen i anledning av motionen torde därför inte erfordras.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet att riksdagen avslår motionen 1973:369.

Stockholm den 17 oktober 1973

På konstitutionsutskottets vägnar
HILDING JOHANSSON

Närvarande: herrar Johansson i Trollhättan (s), Larsson i Luttra (c), Nelander (fp), fru Thunvall (s), herrar Mossberg (s), Svensson i Eskilstuna (s), Pettersson i Örebro (c), Bergqvist (s), Werner i Malmö (m), Karlsson i Malung (s), Fiskesjö (c), Gustavsson i Ängelholm (s), Molin (fp), Olsson i Edane (s) och Wijkman (m).

GOTAB 73 5243 S Stockholm 1973